

Universiteit Antwerpen
| Faculteit Ontwerpwetenschappen

De 'witheid' van ons onderwijs als drempel voor het recht op leren in een superdiverse samenleving

Prof. Dr. Dirk Geldof

Universiteit Antwerpen & Kenniscentrum Gezinswetenschappen Odisee

Bijdrage strategische verkenning VLOR 'Recht op leren in onderwijs'

Subthema: Drempels/Rechtvaardigheid

Brussel, 1 oktober 2025

Het vertrekpunt:
Vlaanderen & Brussel waren
nog nooit zo divers als vandaag

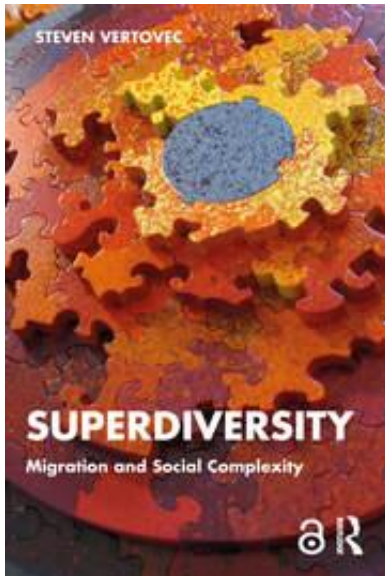
Meer dan één op vier Vlamingen
heeft een migratieachtergrond

Meer dan drie op vier Brusselaars

Superdiversiteit: migratiegedreven processen van diversifiëring in de volledige samenleving

- **Kwantitatief: meer landgenoten met migratieachtergrond(en)**
 - evolutie naar majority-minority-steden,
 - maar ook in suburbane gebieden
- **Kwalitatief: veranderende migratiepatronen maken de diversiteit steeds meer divers**
 - meer landen van herkomst, grotere meertaligheid, verschillende migratiemotieven en verblijfsstatuten, groeiende verschillen in socio-economische positie, ...
- **(Omstreden) proces van normalisering: diversiteit is niet langer de uitzondering, maar wordt de norm**

Sterke ruimtelijke verschillen: De processen van superdiversifiëring

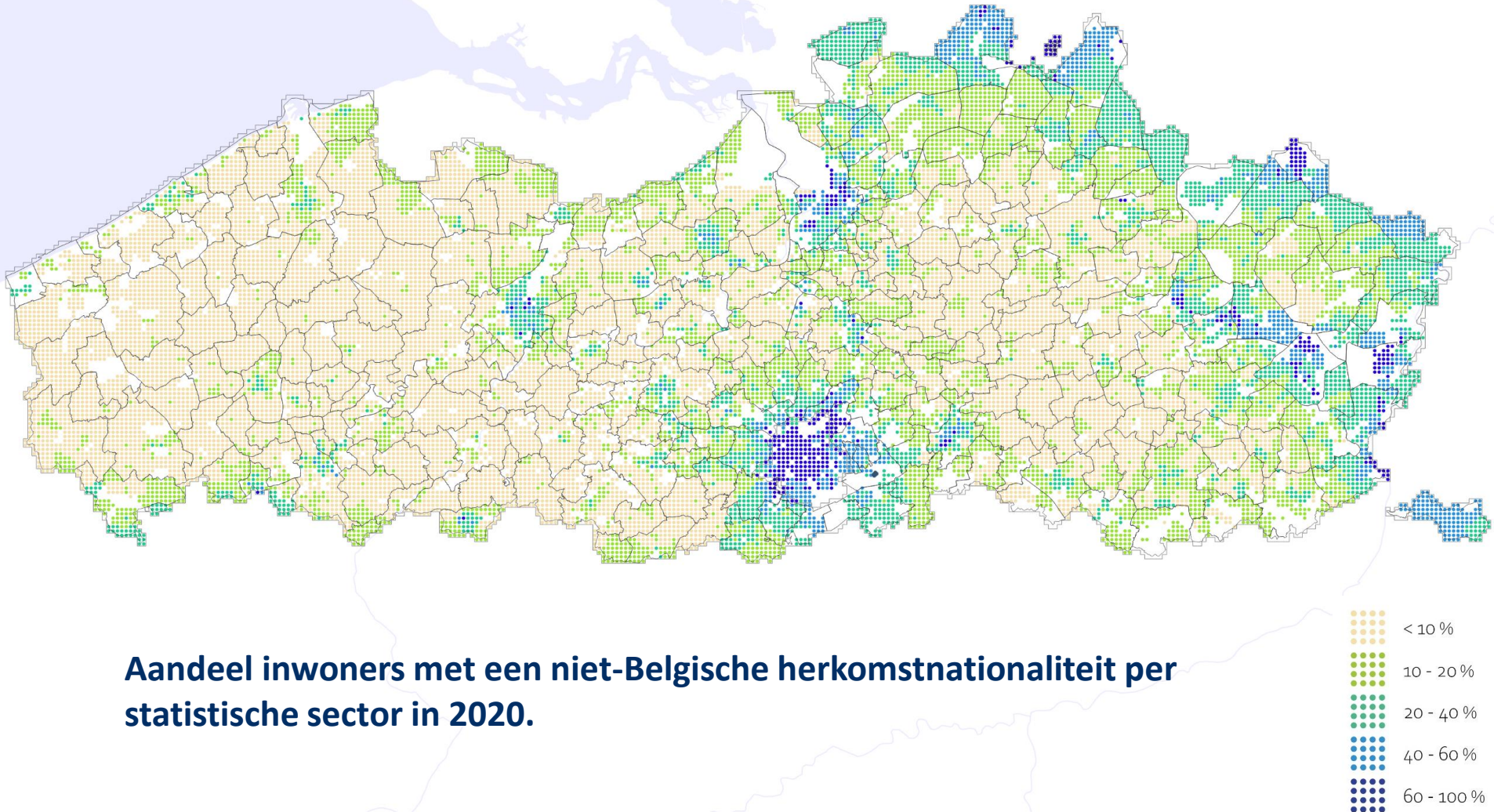

- **Schaal:** Op welk niveau van diversiteit situeert een stad/gemeente/wijk zich?
- **Snelheid:** Tempo van verandering, waarin wijken en gemeenten diverser worden
- **Spreading:** Wie gaat waar wonen? Welke dynamieken bepalen de spreidingspatronen?

=> Inzicht in die spreidingsprocessen én in de demografische impact is cruciaal voor onderwijs

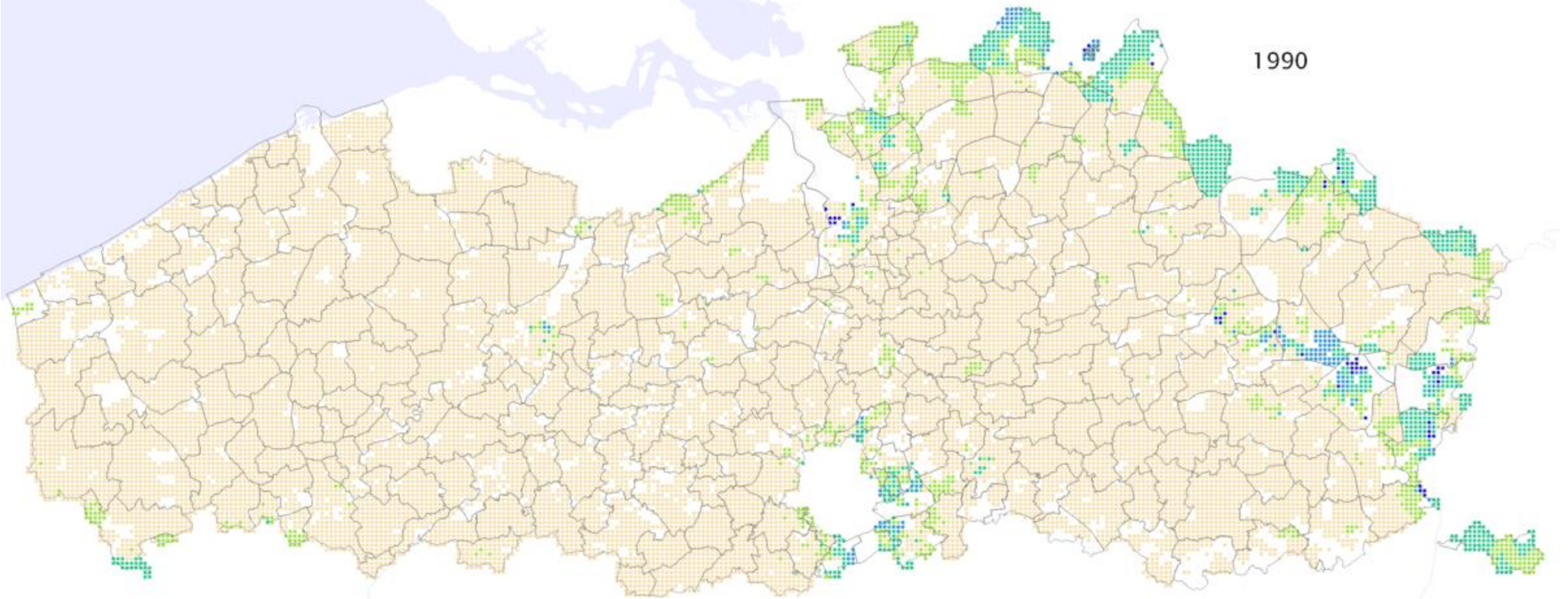
Vlaanderen anno 2025: nog nooit zo divers

Diversiteit groeit overall

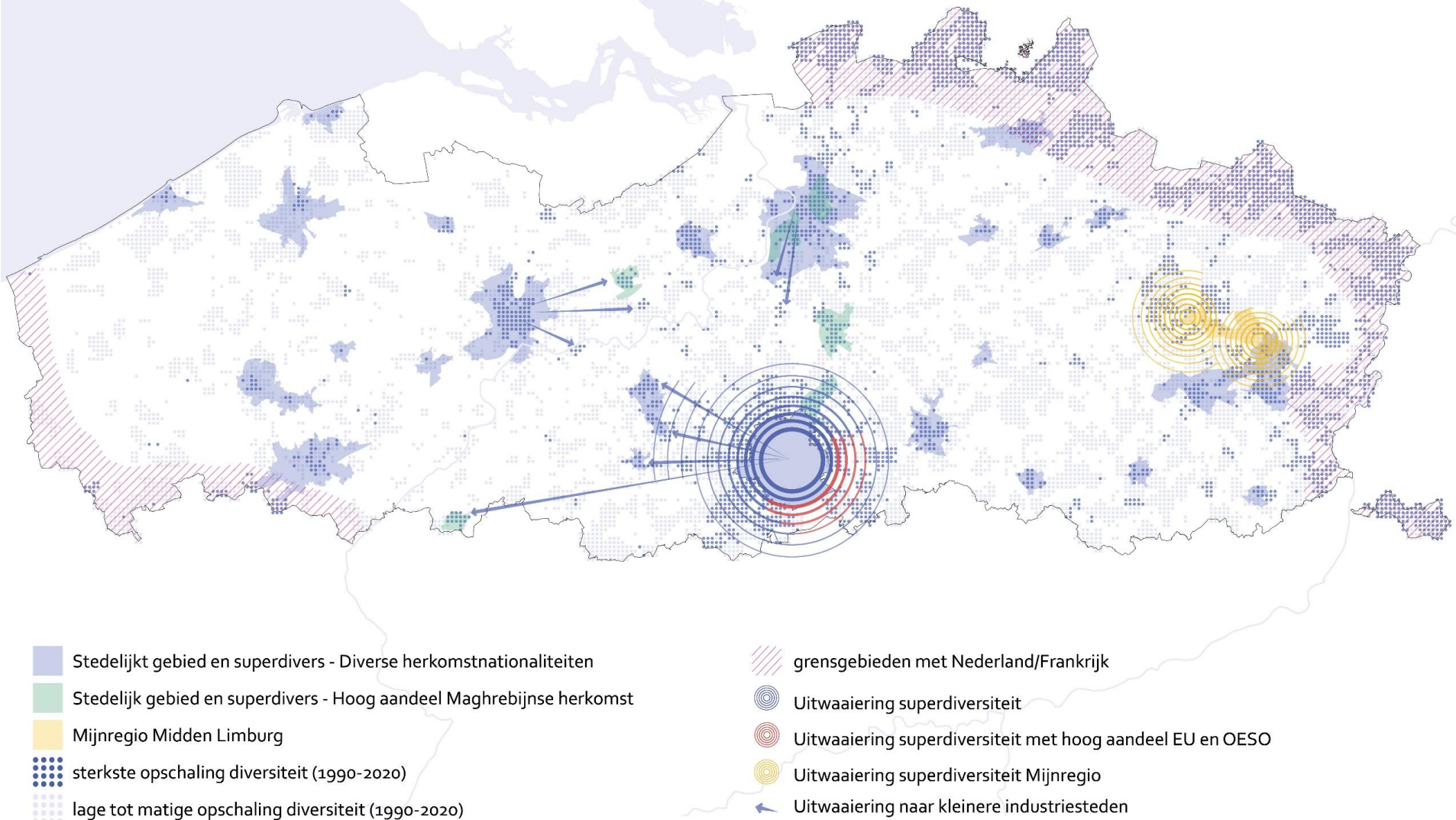
Aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomstnationaliteit per statistische sector in 2020.

Spreiding en opschaling (1990-2020) in beeld

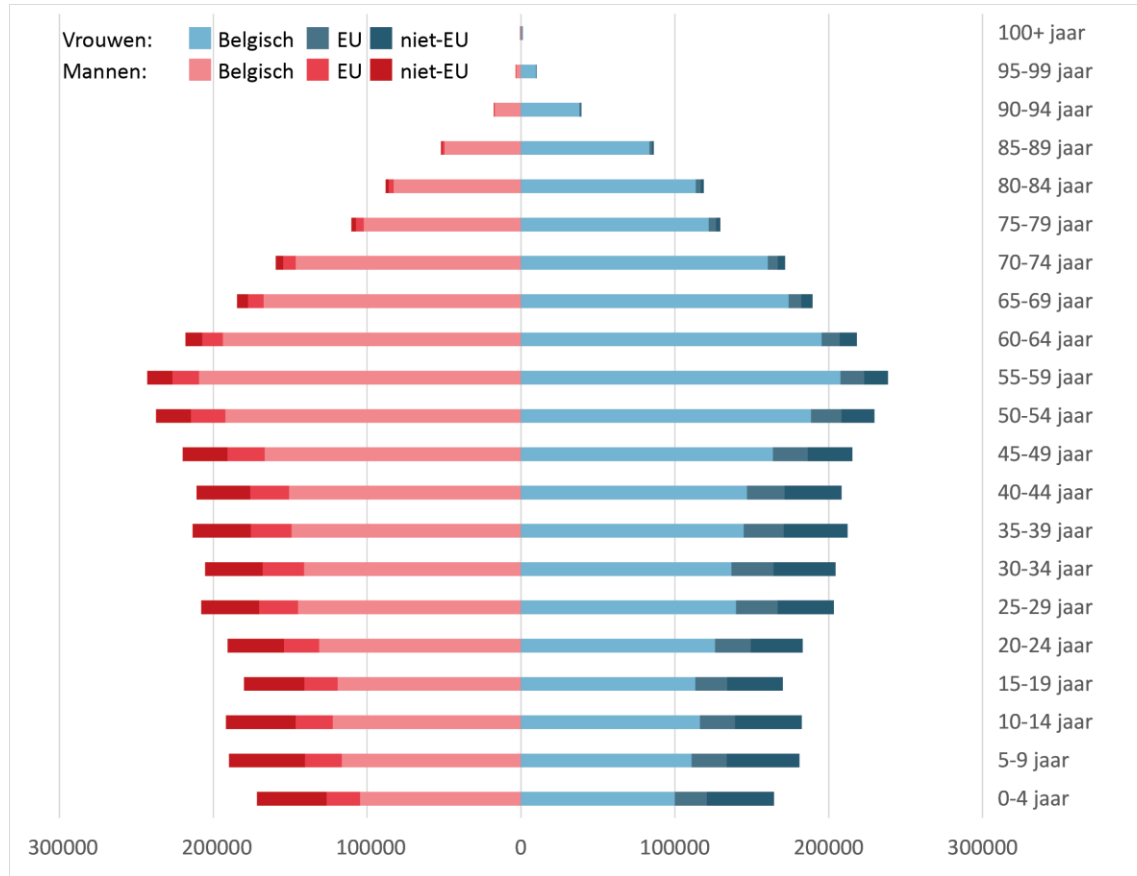

Aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomstnationaliteit per statistische sector van 1990 tot 2020.

Superdiversiteit suburbaniseert en waaiert uit

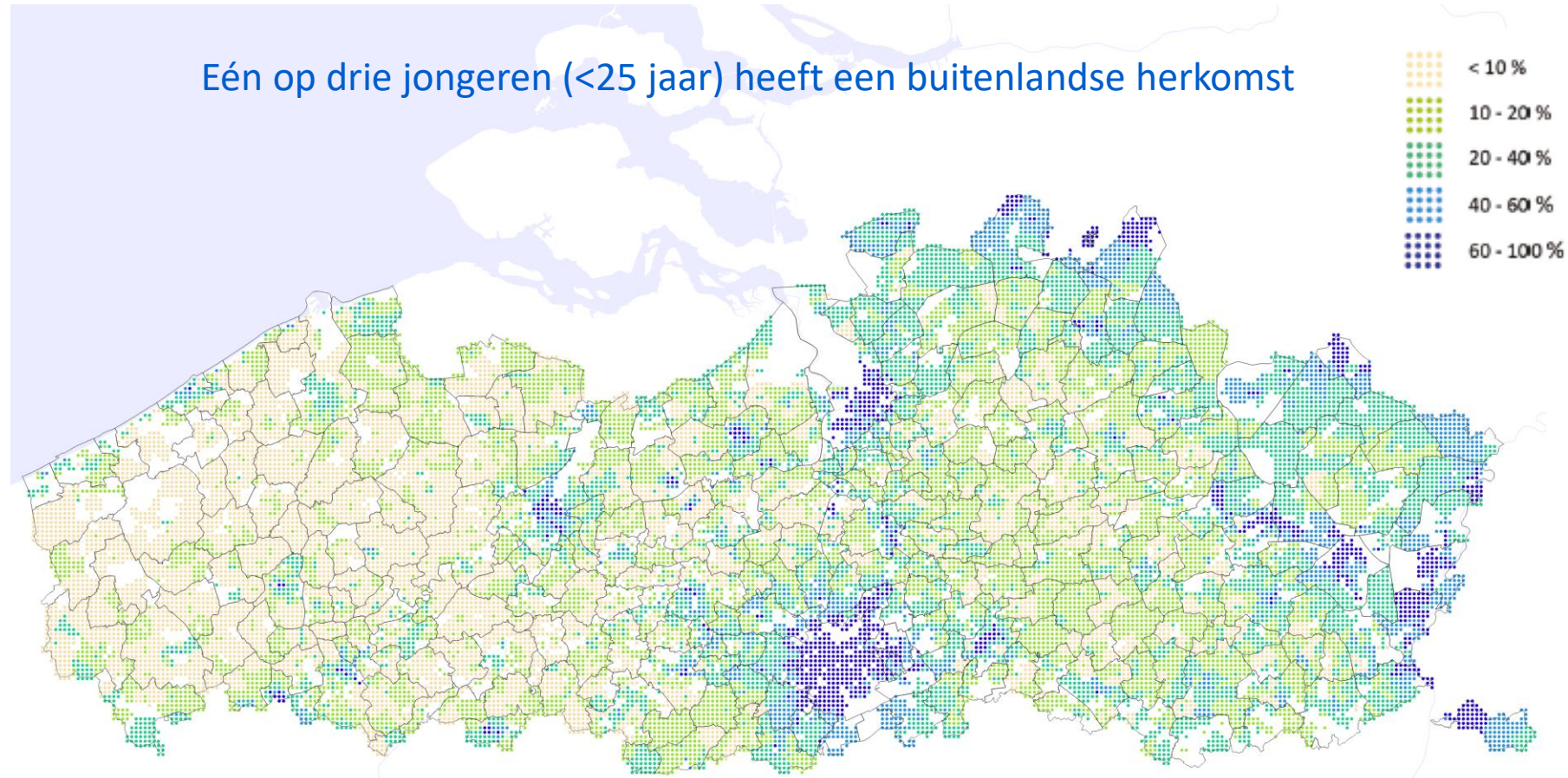

Demografie is bepalender dan het huidige migratiebeleid: cruciaal voor onderwijs

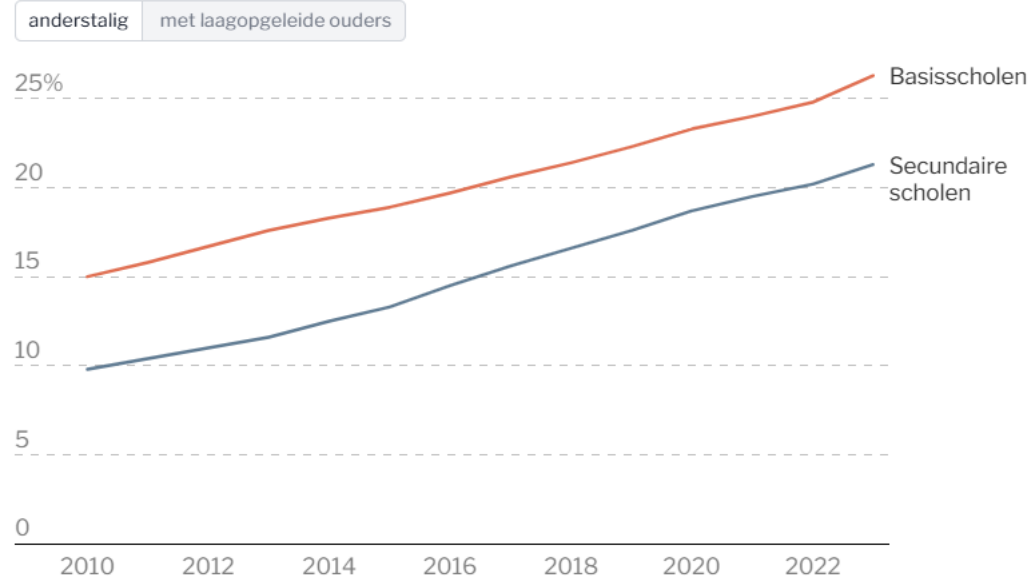
- **Weinig diversiteit bij de oudste leeftijdsgroepen**
- **Veel meer diversiteit bij kinderen en jongeren**
- **De helft van de kinderen in Vlaamse centrumsteden hebben een migratieachtergrond**
- **Meer dan één op drie jongeren in Vlaanderen heeft een migratie-achtergrond**

Onze scholen waren nog nooit zo divers als vandaag.
Ze zullen ook nooit meer zo wit zijn als vandaag.

Superdiversiteit gaat samen met een groeiende meertaligheid

Evolutie aantal leerlingen ...

- Onderwijs kijkt te vaak en te uitsluitend naar taalachterstand vanuit een deficitbril
- maar speelt onvoldoende in op de competenties van meertaligheid
- Grafiek: [Vlaanderen wordt almaar diverser, maar witte scholen blijven wit | De Standaard \(25/8/2025\)](#)

**Stimuleer Nederlands vanuit (h)erkenning van
meertaligheid.**

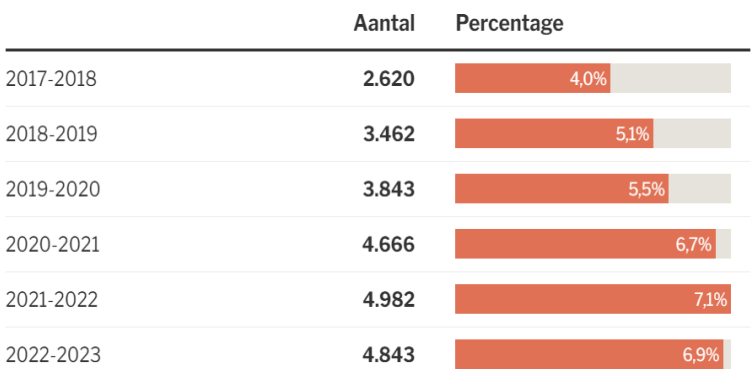
**Meertaligheid (h)erkennen is ook mensen in hun identiteit
erkennen**

Onderwijs in Vlaanderen worstelt met groeiende superdiversiteit

ONDERWIJS

Bijna dubbel zo veel kinderen halen geen diploma lager onderwijs: “Sommigen kunnen amper begrijpend lezen”

Kinderen die geen diploma behalen in de lagere school
Per schooljaar

DS-infografiek | Bron: NB

Het aantal kinderen dat géén diploma haalt in de lagere school is in zes jaar tijd bijna verdubbeld. Daardoor is er voor sommige kinderen gewoon geen plaats meer in de B-stroom.

Jens Vancaeneghem

Vrijdag 23 februari 2024 om 10:02

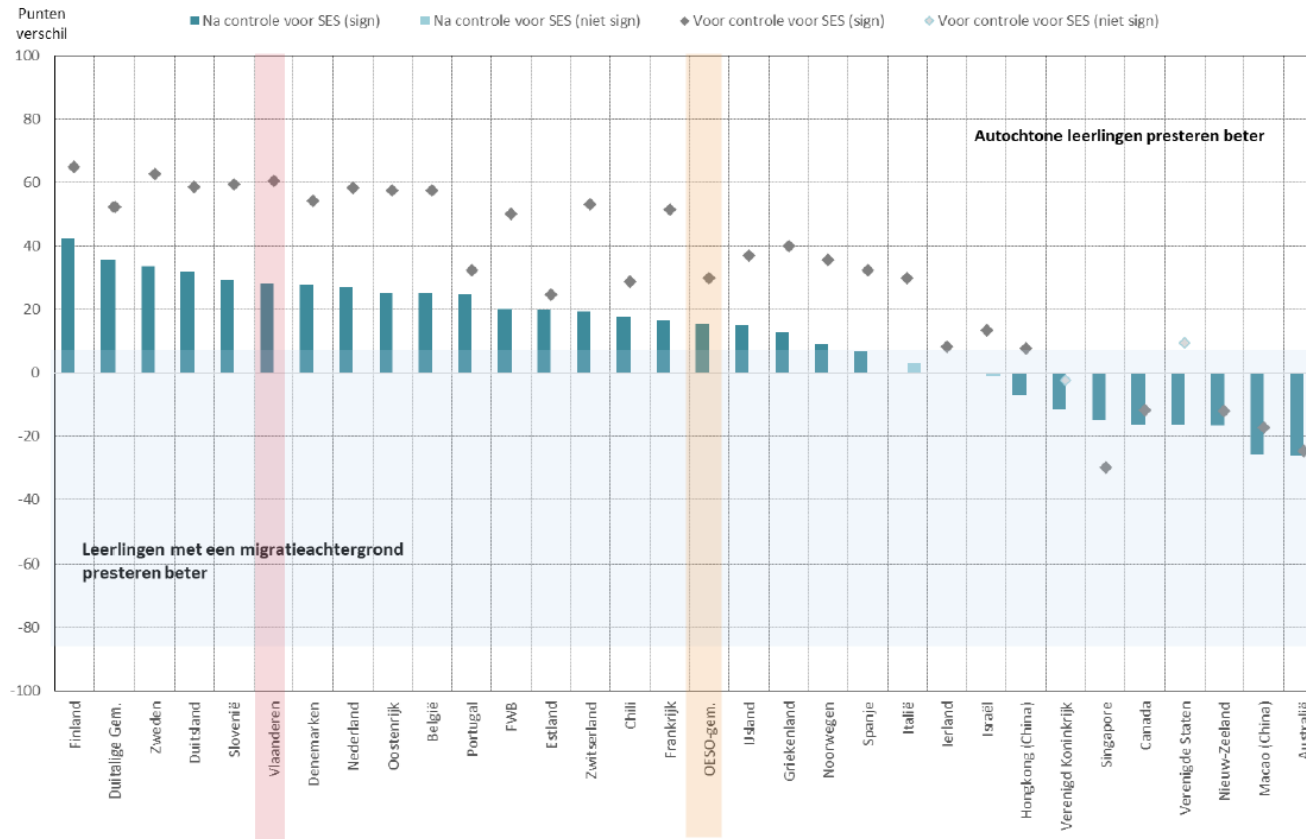

Onderwijs niet aangepast

Toch is er volgens experts meer aan de hand. Zo spelen leerproblemen bij kinderen zeker een rol. Bovendien neemt het aantal kinderen dat thuis geen Nederlands spreekt almaar toe. “Dit is het zoveelste signaal dat ons onderwijs niet is aangepast aan de huidige realiteit”, zegt professor Onderwijskunde Martin Valcke (UGent).

Onderwijs in Vlaanderen onvoldoende aangepast aan de superdiversiteit van vandaag én morgen

Figuur 3.21: Prestatieverschillen voor wiskundige geletterdheid tussen autochtone leerlingen en leerlingen met een migratieachtergrond – voor en na controle voor sociaaleconomische status (SES)

■ PISA-onderzoek: verschil tussen autochtone & allochtone leerlingen bijna nergens zo groot als in Vlaanderen

- Meer leerachterstand
- Watervalsysteem
- Oververtegenwoordiging in beroeps- en buitengewoon onderwijs
- Focus op taalachterstand in plaats van competenties meertaligheid
- En... witte leraarskamers als drempel

Geen/niet alleen een probleem van de jongeren, maar een institutioneel en beleidsprobleem

- **Witte leraarskamers als drempel voor het recht op leren voor een groeiende groep van superdiverse leerlingen**
 - Versterkt het wij-zij-denken in de leraarskamer
 - Versterkt de deficitbril op taalachterstand ipv werken aan Nederlands vanuit erkenning meertalige competenties
 - Ontneemt jongeren met migratie-achtergrond herkenbare rolmodellen
 - Is gebaseerd op culturele, taal- én institutionele drempels
 - Van witte middenklassebias
 - Tot hoofddoekverbod of verplichte lessen katholieke godsdienst in lager onderwijs
 - Bestendig door zeer witte lerarenopleidingen
 - Die ook worstelen om stageplaatsen te vinden voor leerlingen met hoofddoek

**Werkt – in deze superdiverse samenleving – het onderwijs in
Vlaanderen als een emancipatiemachine,
of als selectiemachine die ongelijke startposities
reproduceert?**

Twee cruciale vragen voor onderwijs

**Leiden we al onze leerlingen vandaag op voor de groeiende superdiversiteit
de volgende halve eeuw?**

Omgaan met diversiteit als basiscompetentie voor iedereen

**Vervullen we onze rol om jongeren met een migratie-achtergrond hun
competenties maximaal te laten ontwikkelen in het onderwijs?**

Willen we alle drempels (h)erkennen en aanpakken?

Onderwijs in transitie naar superdiversiteit

Vele initiatieven rond diversiteit

Met veel goodwill

Soms versnipperd, soms experimenteel

Succeservaringen en frustraties

**Maar onvoldoende structureel
En amper gericht op het lerarenkorps**

Sense of urgency ontbreekt nog

Hoe samen duurzame & structurele stappen vooruit zetten?

Om het recht op leren van ieder kind te garanderen moeten we in de transitie naar superdiversiteit van goodwill & vrijblijvendheid naar een gecoördineerde aanpak

Veranker de visie en aanpak in de gehele opleiding & organisatie

Visie op interculturalisering

Meetbare & concrete doelstellingen

Middelen

Evaluatie

Interculturalisering onderwijs als urgente uitdaging voor de volgende jaren

Business-as-usual is geen optie

Van verspreide initiatieven en kleinere experimenten

Samen een gestructureerde aanpak ontwikkelen & verankeren

Nood aan een nieuwe democratiseringsgolf

Piet Van Avermaet: Diversiteit als kern van onderwijs in een context van superdiversiteit

Ook in de leraarskamer én in de lerarenopleidingen

Samenvattend...

- **Vlaanderen nooit meer zo wit als vandaag**
 - Onvermijdelijke verdere superdiversifiëring door demografie en woningmarkt, meer nog dan door migratiebeleid
 - Brussel als één van de meest superdiverse steden ter wereld
- **Diversifiëring kent ongelijke schaal, snelheid en spreading**
 - Lokaal maatwerk cruciaal
 - Aandacht voor intra-gemeentelijke verschillen
 - Aandacht voor groeiende diversiteit in diversiteit

Diversiteit durven omarmen en drempels wegwerken

- **Divers-sensitief werken als nieuw normal**
- **Erken de meertalige realiteit als competentie**
- **Actief inzetten op (verdere) normalisering van superdiversiteit in tijden van polarisatie**
- **Voorbij een polariserend wij-zij-denken**
 - Erken de meervoudige identiteiten van alle kinderen en jongeren (en hun ouders)
 - In een normaliserende en verbindende taal
- **Dringende nood aan een échte interculturalisering van onderwijs, leraarskamers en lerarenopleidingen**
- **Én aan een nieuwe democratiseringsgolf van het onderwijs**

vragen en feedback zeer welkom!

Dirk.Geldof@uantwerpen.be

[B&L Webshop | Superdivers Vlaanderen](#)

www.acco.be/superdiversiteit

